

УДК 343.951

О. М. Цільмак
 доктор юридичних наук, професор,
 професор кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії
 Одеського державного університету внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНІ ЮРИДИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЕВРИСТИЧНИХ МЕТОДІВ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

На сучасному етапі реформування органів досудового розслідування Національної поліції України є низка проблемних питань, які потребують негайного вирішення, серед яких – модифікація, стандартизація, розробка, удосконалення та систематизація криміналістичних методів.

Вивчаючи характер злочинної діяльності, хотілося б наголосити на тому, що сучасні правопорушники найбільш ретельно та копітко готуються до скоєння правопорушення, обираючи при цьому найбільш новітні, витончені та креативні способи. У зв'язку з цим органи досудового розслідування Національної поліції України потребують оновлення та удосконалення методичного забезпечення.

Успішність та результативність досудового розслідування кримінального правопорушення найбільшою мірою залежить від уміння слідчих обрати найбільш надійні та ефективні криміналістичні методи. На сьогодні під час досудового розслідування кримінального правопорушення слідчі не завжди використовують евристичні методи.

Після прийняття у 2012 році Кримінально-процесуального кодексу України [1] (надалі – КПК), процесуальна складова досудового розслідування стала іншою та відрізняється своєю особливою інформаційно-аналітичною та пошуково-пізнавальною спрямованістю. Тому озброєння слідчих набором універсальних інструментів (методів), які у будь-яку хвилину знадобляться їм для вирішення певних завдань досудового розслідування кримінальних правопорушень є найбільш актуальним питанням методичного забезпечення діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України.

Слід зазначити, що у теорії криміналістики існує велика прогалина стосовно методичного забезпечення діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України. Так, у четвертому розділі криміналістики «Методика розслідування окремих видів злочинів» надаються загальні положення методики досудового розслідування та певні рекомендації щодо методики досудового розслідування того чи іншого виду злочину. Однак, у підручниках немає алгоритму як саме здійснювати досудове розслідування окремих видів злочинів, тобто, які треба застосувати криміналістичні методи та як.

У галузі юридичної психології потребує удосконалення змістовний бік професійно-психологічної підготовки фахівців для підрозділів слідства органів досудового розслідування Національної поліції України, а саме – психологічні особливості застосування тих чи інших методів досудового розслідування.

Креативним, евристичним методам присвячено дуже багато наукових праць: Ю. К. Кулюткіна, В. В. Левенця, А. П. Панфілової, Я. А. Пономарьова, І. В. Полякової, А. І. Сологуб, Т. А. Сидорчук, О. В. Овчарук, А. Ф. Осборна, О. М. Харція, А. В. Хуторського, А. В. Шегди, В. М. Чигриної та ін. Зокрема, у статті О. Є. Користіна, О. М. Цільмак «Евристичні методи побудови та перевірки криміналістичних версій» [2] розкривається сутність застосування під час досудового розслідування таких різновидів евристичних методів, як: мозкового штурму, синектики, евристичних запитань, багатовимірних матриць, організованої стратегії, конструктивного (конструктивної спадкоємності, модифікації, стандартизації, інверсії).

Однак викладення основних загальних юридико-психологічних положень застосування евристичних методів під час досудового розслідування кримінальних правопорушень предметом наукового пошуку вчених не було. Це й буде метою статті.

Евристичні методи це – креативний спосіб отримання інформації, спосіб пошуку, виявлення, обробки та впорядкування системи закономірностей, механізмів і методологічних засобів антиципації (від лат. «anticipatio» – передбачення), елементів, ознак, властивостей, характеристик об'єктів та предметів досудового розслідування.

Метою застосування евристичних методів під час досудового розслідування кримінального правопорушення є створення ідей та припущень стосовно сутності злочину або окремих обставин події, яка має ознаки злочину задля пошуку найбільш раціональних і нових конструктивних рішень та встановлення істини. Евристичні методи ґрунтуються на узагальненому попередньому досвіді та випереджальному відображенні моделей майбутнього.

Евристичні методи, як правило, застосовуються в умовах невизначеності фактичних даних, неповноти вихідної інформації стосовно об'єкта та об'єктивної сторони, суб'єкта та суб'єктивної сторони злочину та елементів криміналістичної характеристики злочину. Вони

ґрунтуються на творчому переосмисленні та упорядкуванні у логічну завершену систему набору окремих фактів стосовно сутності злочину або окремих обставин події, яка має ознаки злочину. Вони лежать в основі процесу побудови та перевірки криміналістичних версій; процесу планування слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів; організації досудового розслідування кримінального правопорушення.

Більшість евристичних методів розраховані на групову роботу, однак, деякі з них можуть бути використані лише слідчим. Групова робота дозволяє побачити прогалини у досудовому розслідуванні кримінального правопорушення з іншого ракурсу та отримати ідеї для уточнення плану оперативно-розшукових заходів чи слідчих (розшукових) дій.

Евристичні методи озброюють суб'єктів досудового розслідування системою прийомів, норм пізнання, принципів, вимог, правил та дозволяють зекономити сили і час для пошуку істини, а також рухатися до мети найкоротшим шляхом.

Всі евристичні методи забезпечуються певними евристичними прийомами. Різновидами евристичних прийомів є:

1) **варіювання середовища** – виведення системи координат, розгляд ознаки як елемента злочинного явища, пошук наочних прикладів з практики;

2) **варіювання об'єкта** – додавання допоміжного елемента, розгляд окремого випадку, граничний перехід тощо;

3) **трансляція** (від лат. «translatio» – передача, переміщення) – переформулювання, перехід від об'єктів до співвідношень елементів, зведення до раніше вирішеного завдання;

4) **акцентуація** – виділення ключової фігури, підзадачі, підкреслення властивостей;

5) **дроблення** – пошук елементів системи, розчленування системи на підсистеми;

6) **укрупнення** – збільшення розмірів, показників, якісних характеристик;

7) **ранжування** (з фр. «rangieren» – приводити у порядок) – визначення порядку згідно з рангом, авторитетом, репутабельністю або релевантністю;

8) **реверсія** (від лат. «reversio» – повернення, звернення) – доказ «від протилежного», пошук контрприкладу, рух від вимог завдання до його даних;

9) **приспособлення** – адаптація до зовнішніх умов, взаємодія нового і старого;

10) **оцінювання** – оцінка ступеня відповідності отриманого результату поставленому завданню;

11) **ідеалізація** – пошук можливостей наближення системи або окремих її складових до ідеального варіанту;

12) **локалізація** – пошуки можливостей тимчасового відділення частини системи, тимчасова зміна частини умов, тимчасове задоволення частини вимогам завдання та ін.

Зазначені різновиди евристичних прийомів – це маленька частка з тих, що визначають той чи інший евристичний метод. Слід підкреслити, що, якщо два евристичні методи містять одні й ті ж самі евристичні прийоми, а відрізняються лише виконуваними процедурами, то це модифікація одного і того ж методу.

Як відомо, ефективність процесу застосування під час досудового розслідування кримінальних правопорушень того чи іншого методу базується на дотриманні суб'єктами досудового розслідування певних принципів. Слід наголосити на необхідності обов'язкового дотримання суб'єктами досудового розслідування таких основних принципів:

1) **законності** – під час застосування того чи іншого евристичного методу не повинні порушуватися конституційні права людини;

2) **системності** – застосування того чи іншого евристичного методу повинно ґрунтуватися на аналізі сукупності всіх сполучень, параметрів, певних елементів криміналістичної характеристики злочину, які знаходяться у взаємозв'язку і взаємозалежності один від одного та утворюють певну цілісність та єдність;

3) **цілісності** – застосування того чи іншого евристичного методу повинно бути цілісним, тобто у взаємозв'язку усіх складових механізму досліджуваного злочинного явища (рушійні сили, їх виникнення, розвиток, взаємодія та взаємозв'язок, складові елементи, етапи розвитку, умови і фактори тощо);

4) **комплексності** – під час застосування того чи іншого евристичного методу необхідно охопити якомога більшу кількість зв'язків досліджуваного об'єкта, суб'єкта, предмета, процесу чи явища з іншими та виокремлення з них найсуттєвіших;

5) **всєбічності** – застосування того чи іншого евристичного методу повинно ґрунтуватися на аналізі об'єкта та об'єктивної сторони, суб'єкта та суб'єктивної сторони злочину, певних елементів криміналістичної характеристики злочину не самих по собі, а в їх взаємозв'язках і взаємодії з іншими, близькими до них;

6) **об'єктивності** – під час застосування того чи іншого евристичного методу необхідно безпристрасно та неупереджено аналізувати усі складові досліджуваних ознак, характеристик, властивостей злочину;

7) **несуперечності** – застосування того чи іншого евристичного методу повинно ґрунтуватися на узгодженості форми та змісту складових певних характеристик, властивостей, ознак злочину;

8) **систематичності** – застосування того чи іншого евристичного методу повинно ґрунтуватися на дотриманні раціональної послідовності під час системного аналізу та комбінування всіх відомих сполучень, параметрів, елементів, характеристик, ознак злочину;

9) **конкретності** – застосування того чи іншого евристичного методу повинно ґрунтувати-

ся на встановленні максимально повних і точних меж головних параметрів;

10) **детермінізму** (причинної обумовленості) – застосування того чи іншого евристичного методу повинно ґрунтуватися на встановленні об'єктивних та суб'єктивних причин виникнення злочинного явища;

11) **відсторонення** – застосування того чи іншого евристичного методу повинно ґрунтуватися на розгляді об'єкта, предмета, процесу щоразу з несподівано нової точки зору.

Таким чином, зазначені принципи є необхідною умовою, дотримання якої забезпечить ефективність та результативність досудового розслідування кримінального провадження.

Слід підкреслити, що всі евристичні методи мають певне значення для досудового розслідування кримінального провадження, тобто вони характеризуються певними функціями (від лат. «functio» – виконання, здійснення). До основних функцій евристичних методів слід віднести такі:

– **гносеологічна** (з грец. «gnosis» – знання, «logos» – навчання) – забезпечує процес пізнання сутності злочину або окремих обставин події, яка має ознаки злочину, механізму розвитку певної події тощо;

– **інтерпретаційна** (від лат. «interpretatio» – посередництво, тлумачення, пояснення) – забезпечує роз'яснення: а) внутрішньої сутності об'єктів, суб'єктів, процесів, явищ; б) закономірностей внутрішніх зв'язків явищ та процесів; в) суб'єктивних та об'єктивних причин тощо;

– **пояснювальна** – забезпечує розкриття сутності юридично значущих явищ, подій, ситуації, поведінки суб'єкта злочину, тобто їх форм, сторін, елементів, характеристик тощо;

– **констатуюча** – забезпечує процес реєстрації, фіксації, опису, накопичення масиву відомостей про об'єкти, суб'єкти, процеси та закономірності злочинного явища, які виявлені або встановлені для їх подальшої перевірки та пояснення;

– **критична** (від фр. «critique», з грец. «критикі τέχνη» – мистецтво розбирати, судження) – забезпечує процес виявлення: а) суперечностей; б) помилок та їх розбір; в) похибок у певних прогнозних моделях та планах слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів тощо;

– **практично-прикладна** – забезпечує практичну площину застосування того чи іншого методу;

– **комунікативна** (від лат. «communicatio» – єдність, передача, з'єднання, повідомлення) – забезпечує процес збору та перевірки інформації та фактичних даних;

– **організаційна** – забезпечує організацію напрямів діяльності суб'єктів досудового розслідування для збирання юридично значущих фактичних даних та отримання юридично значущої інформації по кримінальному провадженню;

– **креативна** (англ. «create» – створювати, «creative» – творчий) – забезпечує творчий, нестандартний підхід під час генерування ідей та припущень стосовно певних об'єктів, суб'єктів, процесів та закономірностей злочинного явища, а також під час їх перевірки;

– **перцептивна** (від лат. «perceptio» – сприйняття і «socialis» – громадський) – забезпечує процес сприйняття, оцінку і розуміння певних ознак складу злочину;

– **прогностична** (з грец. «πρόγνωσις» – знання наперед) – забезпечує процес передбачення імовірного стану об'єкта, явища, процесу на певний момент або проміжок часу (у минулому або майбутньому);

– **синтезуюча** (з грец. «σύνθεσις» – з'єднання, складання, зв'язування («σύν» – приставка зі значенням спільності дії, співучасті і «θέσις» – розстановка, розміщення, розподіл, (місце) положення) – забезпечує з'єднання або об'єднання раніше розрізних речей, понять, елементів, характеристик, ознак, властивостей у ціле, тобто впорядкування накопиченого емпіричного матеріалу задля виявлення внутрішньої єдності отриманих відомостей про об'єкти, суб'єкти, процеси та закономірності злочинного явища.

Таким чином, **основна функція евристичного методу** – забезпечення внутрішньої організації та регуляції процесу пізнання об'єкта дослідження для з'ясування предмета дослідження. **Об'єктом дослідження** є кримінальне правопорушення. **Предметом дослідження** можуть бути: спосіб вчинення злочину, спосіб приховування злочину, предмет злочинного посягання, особа потерпілого, суб'єкт злочину; місце вчинення злочину, час вчинення злочину, обстановка вчинення злочину, мотив злочину, мета злочину, емоційний стан та ін.

Евристичні методи є надійними помічниками для пошуку, виявлення, отримання та фіксації фактичних даних (доказів), що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Всі евристичні методи мають три етапи реалізації: **підготовчий, основний та заключний. Підготовчий етап** є певним підґрунтям для подальшого ефективного процесу застосування того чи іншого методу. На ньому суб'єкти досудового розслідування повинні зібрати якомога більше фактичних даних та інформації стосовно об'єкта та об'єктивної сторони, суб'єкта та суб'єктивної сторони злочину, певних елементів криміналістичної характеристики злочину, копітко вивчити матеріали кримінального провадження.

На основному етапі відбувається власне процес застосування того чи іншого евристичного методу. Процес застосування того чи іншого евристичного методу має свій конкретний алгоритм, якого треба обов'язково дотримуватися задля забезпечення його ефективності та результативності.

Хотілося би підкреслити, що під час процесу застосування евристичних методів необхідно обов'язково фіксувати ідеї, припущення та результати їх перевірки у вигляді: таблиць, схем, умовних позначок та текстових приміток. Саме це сприятиме: а) встановленню прогалин у досудовому розслідуванні; б) систематизації, класифікації та структуризації усієї наявної інформації; в) логічному аналізу наявної та отриманої інформації; г) визначенню напрямів оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій.

На заключному етапі реалізації того чи іншого евристичного методу в основному відбувається підведення підсумків роботи та планування оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій. Слід наголосити, що у плані слідчих (розшукових) дій обов'язково треба передбачати: 1) вид слідчої (розшукової) дії; 2) питання, які треба з'ясувати; 3) конкретні строки виконання; 4) точний час проведення; 5) місце проведення; 6) виконавців; 7) перелік осіб, які будуть надавати допомогу слідчому у проведенні слідчої (розшукової) дії; 8) обов'язки, які вони будуть виконувати; 9) питання, які вони будуть з'ясовувати; 10) техніко-криміналістичні засоби, які необхідні для проведення слідчих (розшукових) дій та їх фіксації; 11) тактичні прийоми та їх послідовність застосування; 12) конкретні результати проведених слідчих (розшукових) дій.

Плани оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій зводиться у загальний план, виконання якого контролює слідчий або старший слідчої групи (надалі – СГ) або слідчо-оперативної групи (надалі – СОГ).

Застосування того чи іншого методу не припиняється після заключного етапу його реалізації. Його застосування продовжується доти, поки не буде досягнута мета його застосування. Певний метод супроводжує або весь процес досудового розслідування кримінального правопорушення, або його частку. Це залежить від предмета дослідження: чим він глобальніше та більше, тим триваліше буде застосовуватися той чи інший метод. Кожен метод може стати як допоміжним, так і головним способом отримання інформації.

Під час досудового розслідування кримінального правопорушення можуть одночасно застосовуватися декілька різновидів евристичних методів (наприклад, метод «мозкової атаки», «синектики», «криміналістичного аналізу», «багатовимірної матриці» тощо). Однак, головним правилом застосування того чи іншого методу є обов'язкове досягнення його мети.

Слід зазначити, що в арсеналі суб'єктів досудового розслідування повинно бути якомога більше різноманітних валідних, достовірних та надійних методів, які необхідно систематизувати та об'єднати у «Методичну скарбничку слідчого» у відповідності до завдань досудового розслідування кримінальних правопорушень. Ступінь надійності евристичних методів слід визначати за такими критеріями оцінки:

а) **законність** – застосування того чи іншого методу не повинно порушувати конституційні права людини;

б) **етичність** – застосування того чи іншого методу повинно відповідати правилам етики;

в) **науковість** – застосування того чи іншого методу повинно ґрунтуватися на відповідності змісту використаних способів та прийомів рівню розвитку сучасної науки і техніки, досвіду, накопиченого світовою цивілізацією;

г) **безпечність** – застосування того чи іншого методу повинно бути безпечним, тобто не порушувати права сторони захисту та сторони обвинувачення, матеріальних і духовних цінностей держави – її конституційного ладу, суверенітету і територіальної цілісності;

д) **ефективність** (від лат. «efficientia») – застосування того чи іншого методу повинно дотримуватися «співвідношення між досягнутим результатом і використаними ресурсами» [3].

Слід підкреслити, що володіння суб'єктом досудового розслідування тим чи іншим евристичним методом вимагає певного розвитку у них професійно важливих якостей, а також спеціальних знань стосовно того, яким чином та в якій послідовності здійснювати ті чи інші дії для вирішення тих чи інших завдань та вмінь застосовувати ці знання на практиці.

Отже, професійно важливі якості детермінують компетентність фахівця. Тому для забезпечення ефективності процесу застосування евристичних методів у суб'єктів досудового розслідування повинні бути розвинуті такі професійно важливі якості: гнучкість, винахідливість, розсудливість, кмітливість, раціональність, креативність, дедуктивність, обміркованість, допитливість, логічність, аналітичність, розсудливість, ініціативність, цілеспрямованість, спостережливість, прогностичність, проникливість, передбачувальність, рефлексивність, емпатійність. Таким чином, під час професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в органи Національної поліції на посади слідчих, психологам необхідно звертати увагу саме на ці професійно важливі якості.

Детермінують компетентність фахівця також і професійно важливі уміння. Отже, для забезпечення ефективності процесу застосування евристичних методів у суб'єктів досудового розслідування повинні бути розвинуті такі професійно важливі уміння: аналіз ситуації, процесів, предметів і явищ; аналіз помилок, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, виявлення сутності явища або процесу; надання бездоганно зважених аргументів; визначення злочинних явищ; аналіз їх складових (механізм, закономірності, умови, причини, мотиви, засоби, форми здійснення та ін.); здійснення уявного експериментування способів вирішення завдань та нестандартний підхід до їх вирішення; диференціювання та порівняння необхідних і достатніх кількісних та якісних ознак об'єктів спостереження; моделювання та виявлення най-

більш гострих «критичних» моментів, «вузлів» суперечностей, проблем; визначення наслідків діяльності та власної поведінки; розчленування у свідомості об'єкту прогнозу, виокремлення у ньому певної частини, елементів, аспектів, ознак та властивостей; уважне спостереження, розгляд кожної деталі; здійснення ретроспективного та перспективного аналізу та оцінки об'єкта прогнозу; оцінка ризиків та наслідків динаміки об'єкта прогнозу; вибудовування логіки послідовності дій; коригування моделі прогнозу у відповідності до слідчих (розшукових) ситуацій; пошук способів розкриття злочинів, прогнозування імовірних подальших дій злочинця; визначення тенденції розвитку певних факторів, процесів або станів; висування робочих гіпотез та розробка прогнозних варіантів, які один одному не суперечать.

Саме необхідний ступінь розвитку у суб'єктів досудового розслідування зазначених професійно важливих умінь сприятиме компетентному застосуванню ними евристичних методів під час досудового розслідування кримінальних проваджень. Отже, набуває актуальності проблема розвитку вищезазначених професійно важливих умінь під час професійно-психологічної підготовки суб'єктів досудового розслідування.

Висновки. Таким чином, визначення дефініції «евристичні методи», перелік різновидів евристичних прийомів, опис принципів застосування евристичних методів (законності, системності, цілісності, комплексності, всебічності, об'єктивності, несуперечності, систематичності, конкретності, детермінізму, відсторонення) та опис функцій (гносеологічна, інтерпретаційна, пояснювальна, констатуюча, критична, практично-прикладна, комунікативна, організаційна, креативна, перцептивна, прогностична, синтезуюча) розширюють межі теорії криміналістики. А виокремлені професійно важливі якості та уміння, які детермінують компетентне застосування евристичних методів під час досудового розслідування кримінальних проваджень розширюють межі юридичної психології.

У галузі криміналістики набуває актуальності підготовка науково-практичних рекомендацій, в яких чітко та послідовно треба описати евристичні методи за такою структурою: суть того чи іншого методу, головна мета методу, правила та умови застосування методу, переваги та недоліки застосування методу, очікувані результати від методу, необхідні матеріали для застосування методу, термін активного застосування методу; алгоритм застосування методу на етапах його реалізації (підготовчому, основному та заключному).

У галузі юридичної психології необхідні: 1) підбір та адаптація психодіагностичного інструментарію задля забезпечення ефективності процесу професійно-психологічного відбору за запропонованими професійно важливими якостями; 2) опис способів розвитку вищезазначених професійно важливих умінь.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13. 04. 2012 № 4651-VI із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 08.10.2016 № 1491-19, 1492-19. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Користін О. Є. Евристичні методи побудови та перевірки криміналістичних версій / О. Є. Користін, О. М. Цільмак // Публічне право. – 2015. – № 3 (19) – С. 170-180
3. Тихонов В. А. Основы научных исследований: теория и практика : [учебное пособие для вузов] / [В. А. Тихонов и др.]. – М. : Гелиос АРВ, 2006. – 352 с.

Анотація

Цільмак О. М. Загальні юридико-психологічні положення застосування евристичних методів під час досудового розслідування кримінальних правопорушень. – Стаття.

У статті надане визначення дефініції «евристичні методи», виокремлено різновиди евристичних прийомів, професійно важливих якостей, професійно важливих умінь; описано принципи застосування евристичних методів (законності, системності, цілісності, комплексності, всебічності, об'єктивності, несуперечності, систематичності, конкретності, детермінізму, відсторонення), визначені їх функції (гносеологічна, інтерпретаційна, пояснювальна, констатуюча, критична, практично-прикладна, комунікативна, організаційна, креативна, перцептивна, прогностична, синтезуюча). Обґрунтовано необхідність підготовки науково-практичних рекомендацій, в яких запропоновано описати евристичні методи за такою структурою: суть того чи іншого методу, головна мета, правила та умови застосування, переваги та недоліки застосування, очікувані результати від методу, необхідні матеріали для застосування методу, термін активного застосування методу; алгоритм застосування методу на етапах його реалізації (підготовчому, основному та заключному).

Ключові слова: евристичні методи, евристичні прийоми, принципи, функції, етапи реалізації, критерії оцінки, досудове розслідування, професійно важливі якості, професійно важливі уміння.

Аннотация

Цильмак А. Н. Обще теоретические юридико-психологические положения применения эвристических методов в ходе досудебного расследования уголовных правонарушений. – Статья.

В статье автор дал определение дефиниции «эвристические методы», выделил разновидности эвристических приемов, профессионально важных качеств, профессионально важных умений; описал принципы применения эвристических методов (законности, системности, целостности, комплексности, всесторонности, объективности, непротиворечивости, систематичности, конкретности, детерминизма, отстранение), выделил их функции (гносеологическая, интерпретационная, объяснительная, констатирующая, критическая, практически-прикладная, коммуникативная, организационная, креативная, перцептивная, прогностическая, синтезирующая). Обосновал необходимость подготовки научно-практических рекомендаций,

в которых предложил описать эвристические методы по такой структуре: суть того или иного метода, главная цель, правила и условия применения, преимущества и недостатки применения, ожидаемые результаты от метода, необходимые материалы для применения метода, срок активного применения метода; алгоритм применения метода на этапах его реализации (подготовительном, основном и заключительном).

Ключевые слова: эвристические методы, эвристические приемы, принципы, функции, этапы реализации, критерии оценки, досудебное расследование, профессионально важные качества, профессионально важные умения.

Summary

Tsilmak O. M. General legal and physiological statements of heuristic methods appliance during pretrial investigation of the criminal offences. – Article.

In this article author determined the meaning of definition heuristic methods and separated the types of the heuristics methods, professionally important features, described the principles of

the heuristic methods appliance (legality, systematic approach, integrity, composite nature, comprehensiveness, objectivity, consistency, systematic, specificity, determinism, removal), functions (epistemological, interpretation, explanation, state, critical, practical-applied, communicative, organizational, creative, perceptive, prognostic, synthesis). The author also established the necessity of the scientific practical recommendation preparing in which it was proposed to describe the heuristic methods according to such structure an essence of one method or another, the chief purpose, the rules and condition of its appliance, advantages or disadvantages of its appliance, expected result from the method, necessary materials for the method usage, the term of active method usage, algorithm of the method usage on the stages of it`s realization (preparative, basic, final).

Key words: heuristic methods, heuristic expedients, functions, realization stages, evaluation criteria, pretrial investigation, professionally important features, professionally important skills.